

Bilal

Enki Bilal ja Pierre Christin

METSÄSTYSRETKI

Suom. Nike Parland ja Ulrika Enckell
Tekstaus Jari Rasi
Tammi 1989
69 mk. 84 sivua.

Enki Bilalin ja Pierre Christinin Metsästysretki on nykyarjakuovan keskeisiä teoksia, erään mahdollisen kehitystien kohtalon saavutus. Se on avain nykyarjakuovan mahdollisuuksien oivaltamiseen.

Ranskassa 1983 ilmestyneen albumin saaminen suomeksi kesti kuusi vuotta, sen selkeän poliittinen sisältö sai ehkä kustantajan julkaisemaan mieluummin Bilalin uudempiä albumeja ennen Metsästysretkeä.

Ajat ovat muuttuneet siitä, kun Tammi päätti maaliskuussa 1974 olla julkaisematta Soltzenitzynin Vankileirien saaristoa.

Albumi kertoo yhdeksän vanhan kaartin kommunistijohtajan metsästysretkestä Puolan maaseudulla. Seurueen ja albumin keskipiste on vallankumousveteraani Vasili Aleksandrovitš Tševtšhenko, joka vuosikymmenien ajan vastasi Neuvostoliiton suhteista valtaa pitäviin veljespuolaisiin. Muut ovat miehiä, joista Tševtšhenkon ja Neuvostoliiton avulla tuli sosialistiseksi muuttuneiden maiden johtavia puoluebyrokraatteja.

Miesten elämät nivoutuvat yhteen monin säikein. Vallanpitäjät ovat vaihtuneet ja heidän kohtalonsa sen mukana, vankiloista vallan kamareihin. Albumin monet unenomaiset takuumajakset heijastelevat kunkin suhdetta Tševtšhenkoon, joka Stalinin ja myöhempien neuvostojohdajien apulaisena on toiminut muutosten airueena ja puoluepuhdistusten oraakkeliina.

Tševtšhenko on jo vanha mies, kasvohalvaus on vienyt hänen puhekykynsä. Albumin ehdoton päähenkilö ei sano sanaakaan koko aikana.

Vallan kosketus

Tševtšhenkossa inkamoiuu Bilalin usein toistama näkemys kaiken vallan rakentamisesta väkivallalle, "valta on rappion alku". Vallan käyttö tuhoaa ihmisen.

Jotain jää silti jäljelle.

Tševtšhenkoille on jäänyt muistikuva Verasta, 1937 teloitetusta rakastustaan. Romanialainen salaisen poliisin johtajiin lukeutuva Ion Nicolescu näki vielä kotimaahansa palatessaan 1945 unta oikeudenmukaisuudesta ja onnen linnusta, jotka kuvasivat sitä mitä hän uskoi kansalleen tuovansa. Vuoden 1951 puhdis-

tusten jälkeen uni hävisi.

Bulgarialainen Vasil Strojnov taas näkee unta hirviöstä, jonka kynsi hän on. Uni ilmestyi Strojnovin välyttyä hirttoituomiolta Dimitrovien ensimmäisen hallituksen jäsenenä.

Niin Tševtšhenkon kuin monen muunkin muistojen toistuva elementti on veri, väkivaltaisen kuoleman tunnus. Vallan merkki on aina veri, fantasiaa tai todellisuudessa.

Bilalin käsitys reaaliosialismista pohjautuu omiin kokemuksiin: 1951 Enes Bilaloviciksi syntynyt piirtäjä muutti kymmenvuotiaana vanhempiensa mukana Belgradista Pariisiin.

Punainen on avainväri

Metsästysretken kuvat ovat kuin muissakin Bilalin sarjakuvissa: räjähdysalttiita, täynnä voimaa. Ihmiset ovat kulmikkaita, usein ilmeettömiä.

Piirrosteknisesti albumi edustaa siirtymävaihetta. Sitä edeltänyt Les phalanges de l'ordre noir perustui vielä selkeään viivapiirrokseen, sitä seurannut Jumalaton näytelmä jo enemmän peitevärien käyttöön.

Bilalin aiemmissa sarjakuvissa sivullisena esiintynyt, hänen alter egokseen väitetty henkilö vilahtaa Metsästysretkessä viimeistä kertaa ranskalaisena turistina. Albumin kuvien avainväri on punainen. Se on mukana paitsi fantisoituna symbolina ja konkreettisena verenä myös monissa pikku yksityiskohdissa, punalipuissa ja kauluksessa.

Painoteknisesti Metsästysretki on onnistuneempi kuin Tammen edellinen Bilal, pahasti runneltu Unien vankila. Silti tulos on vielä kaukana alkuperäisteoksesta: punainen on menettänyt syvän karmiininsa ja useiden sivujen päällä lepää käsittämätön tuhrainen kelmu.

Bilalin paletin värit ovat valjuja, kirkkaita värit ovat vain poikkeuksellisia kerronnan tehostajia.

Bilal on monipuolinen taiteilija. Hänen esikoiselokuvansa Bunker Palace Hotel saa ensi-iltansa huhtikuussa Ranskassa, sen tekstiä on ollut mukkaamassa myös Pierre Christin.

Metsästysretken lukeminen edellyttää kaikkien sarjakuvaa koskevien aiempien mielipiteiden unohtamista, avointa mieltä. Tarina on monitasoinen ja piirrokset liikkuvat sujuvasti realismista surrealismiin. Mutta miten muuten Stalinin aikaa voikaan kuvata?

Heikki Jokinen

Patrick Cauvin – Enki Bilal

OFFSIDE

Medusa 1988
65 mk

Stan Skavelicz on viimeinen elossa oleva urheilutoimittaja. Jalkapalloa ei ole pelattu yli 20 vuoteen. (elokuva, musiikki sekä muut massoja koskettaneet ilmiöt kuulivat jo aiemmin).

Tv-yhtiö pyytää Skaveliczia kertomaan, miksi. Skavelicz suostuu vastahakoisesti. Hän laatii pala palalta selittävän dokumentin ainutlaatuisen kuva-arkistonsa avulla.

Enki Bilalin piirrostyö ja Patrick Cauvinin teksti ovat huikkeitä. Bilal näpsii kuvia, joita jokainen valokuvaaja toivoisi saavansa aikaan. Hän on korostetusti juuri oikealla hetkellä juuri oikeassa paikassa.

Skavelicz on poikkeuksellinen urheilutoimittaja, hän on kiinnostunut etsimään myös syitä. Ei Cauvin silti urheilutoimittajia kovin suuressa arvossa pidä.

Syiden etsintä alkaa maailman lujimman laukojan (vasemmalla 272 km/h) titeliä kantaneesta norjalaissyntyisestä Wansa Sidomsista. Bilal näyttää, kuinka vaihkaa joukkueoveri teloo hermomyrkkyä Sidomsin iäksi pelikyvyyttömäksi. Sidomsin tapaus on rajapyykki, kuvaa Skavelicz.

Sitten pelaajille ei riittänyt enää tavallisen doping. Pavlovin koirakokeista tuttua rankaisumenetelmää kehitettiin aivojen talamukseen kytkettyjen elektrodien ja hermojärjestelmään syötettyjen kemiallisten aineiden avulla. Kun pelaaja huomasi tehneensä virheen, epäonnistumisen tunne laukaisi sähkökemiallisen rankaisumputssin.

Menetelmää ei kuitenkaan koskaan saatu täydelliseksi. Uruguayn keskikenttämies Berthold Kajeski oli uhreista. Ottelessa Brasiliassa vastaan hän sai ylisuuren impulssin, joka tuhosi muun muassa hänen näköhermonsa. Bilalin kuvassa veri roiskuu sievästi.

Pelaajien käyttö yhä vaarallisemmiksi tuomarit siirrettiin kentän alle murtumattomiin lasikupuihin. Albumin uhkaavin kuva syntyy, kun tuomari polkaa nenänsä edessä nyrkkiä puivaa alleettia, vaikka välissä on murtamaton panssarikupu.

Tuomarit olivat omassa maanalaisessa maailmassaan, kunnes eräänä päivänä tappiotaan kestäättömät surinamilaispelaajat saivat erikoishapon avulla rikottua kuvun ja pudottivat sinne myrkkyyksäksupselin.

Maapallon valtavan väestönkasvun ja huippu-urheilun suosion nousun rakenne- megastadionit olivat yksi niiteistä jalkapallon arkkuihin. Bilal näyttää Albanian ja Ruotsin joukkueet marssimassa kentälle, ensimmäisen kerran tyhjän katsomon eteen. Suurimmassa katsomo-onnettomuudessa ehti sitä ennen kuolla jonkin verran enemmän kuin Sheffieldissä. arviolta 130 000 ihmistä.

Nämä ja monet muut samankaltaiset suuntaukset saivat yleisön mielenkiinnon lopulta vähenemään. Tv-kanavat vähenivät jalkapallolähetyksistään. Viimeinen televisioitu ottelu lähetettiin vain Suomessa. Se pelattiin eräällä Jäämeren saarella. Kuinka kävi? Lukekaa kirjasta, samoin kuin muutkin syyt.

Vinkiksi Tammelle: tämä albumi on ajankohtaisimmillaan juuri nyt, eikä kuu-

Petri Kempainen